

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo dňa 24. marca 1994.

Vec C-71/93.

Guido Van Poucke

proti

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen a Algemene Sociale Kas voor Zelfstandigen.

Návrh na vydanie rozhodnutia o prejudiciálnej otázke: Arbeidshof Gent (**odvolací pracovný súd**)- Belgicko. – Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Stanovenie uplatniteľných právnych predpisov.

Kľúčové slová

1. Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Právne predpisy Spoločenstva – Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje – Vojak z povolania v aktívnej službe podliehajúci všeobecnému systému sociálneho zabezpečenia zamestnaných pracovníkov - Zahrnutie - Činnosť podliehajúca v rámci národnej legislatívy len jednej stanovenej oblasti sociálneho zabezpečenia – Žiaden právny dopad

(Nariadenie Rady č. 1408/71, článok. 2, § 3)

2. Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Závislá činnosť v zmysle článku 14c nariadenia č. 1408/71 - Pojem – Činnosť štátneho zamestnanca, vykonávaná v členskom štáte osobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie - Zahrnutie

(Zmluva o EHS, článok 48; nariadenie Rady č. 1408/71, článok 14e)

3. Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Uplatniteľné právne predpisy – Pracovník súčasne zamestnaný na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činný na území druhého členského štátu – Podliehanie právnym predpisom prvého členského štátu – Závislá činnosť podliehajúca len jednej stanovenej oblasti sociálneho zabezpečenia – Žiaden právny dopad na uplatňovanie právnych predpisov v oblasti samostatne zárobkovej činnosti

(Nariadenie Rady č. 1408/71, články 14c a 14d)

Obsah

1. Na vojaka z povolania v aktívnej službe v jednom členskom štáte sa vzťahuje nariadenie č. 1408/71, ak podľa národného právneho poriadku podlieha všeobecnému systému sociálneho zabezpečenia zamestnaných pracovníkov proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie.

Okolnosť, že osoba nachádzajúca sa v takejto situácii podlieha len jednej stanovenej oblasti sociálneho zabezpečenia, je právne nedôležitá. Pokiaľ oblasť sociálneho zabezpečenia, o ktorú sa jedná, podlieha legislatíve na ktorú sa vzťahuje nariadenie v zmysle článku 2, ods. 3, osoba podliehajúca tejto oblasti sociálneho zabezpečenia skutočne podlieha tejto legislatíve a vzťahuje sa na ňu nariadenie.

2. V systéme Zmluvy o EHS sú štátni zamestnanci považovaní za zamestnaných pracovníkov. Na jednej strane musí byť pojem pracovníka v zmysle článku 48 Zmluvy o EHS definovaný podľa objektívnych kritérií, ktoré charakterizujú pracovnoprávny vzťah na základe hlavnej charakteristiky a to na základe okolností, že jedna osoba vykonáva v prospech a pod vedením druhej osoby služby, za ktoré je odmeňovaná. Na strane druhej, ustanovenia Zmluvy o EHS ako aj znenie odseku 4 článku 48 tejto Zmluvy pri vyňatí povolání verejnej správy z poľa pôsobnosti Zmluvy nerozlišuje pracovné miesta, ktoré zastávajú štátni zamestnanci od pracovných miest, ktoré zastávajú ostatní úradníci a poukazujú na skutočnosť, že štátni zamestnanci patria medzi úradníkov alebo zamestnancov.

Z uvedeného vyplýva, že činnosť štátneho zamestnanca, vykonávaná osobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie č. 1408/71, je závislou činnosťou v zmysle článku 14c nariadenia, ktorý stanovuje osobitné pravidlá pre osoby, ktoré sú zamestnané súčasne na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činné na území druhého členského štátu.

3. Osoba, ktorá je zamestnaná súčasne na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činná na území druhého členského štátu, musí podľa článkov 14c a 14d nariadenia č. 1408/71 z hľadiska tejto druhej činnosti podliehať právnym predpisom prvého členského štátu tak, ako keby na jeho území tiež vykonávala samostatne zárobkovú činnosť. Okolnosť, že právne predpisy týkajúce sa jeho závislej činnosti, na ktoré sa vzťahuje nariadenie č. 1408/71, sa obmedzujú na niektoré oblasti sociálneho zabezpečenia, nemá právny dopad na uplatňovanie právnych predpisov týkajúcich sa samostatne zárobkovej činnosti.

Ustanovenia hlavy II nariadenia, do ktorej patrí vyššie uvedený článok, vytvárajú kompletný a jednotný systém pravidiel na riešenie kompetenčných sporov zákonov, ktorých cieľom je podrobiť pracovníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, systému sociálneho zabezpečenia jedného jediného členského štátu tak, aby sa predišlo prekryvaniu národných uplatniteľných právnych predpisov a zabránilo sa prípadným komplikáciám.

Účastníci konania

Vo veci C-71/93,

ktorej predmetom je návrh, ktorý zaslal Arbeidshof te Gent (odvolací pracovný súd) (Belgicko) podľa článku 177 Zmluvy o EHS Súdnemu dvoru v konaní prebiehajúcim pred týmto súdom, medzi

Guido Van Poucke

a

1) Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen,

2) Algemene Sociale Kas voor Zelfstandigen,

na vydanie rozhodnutia o prejudiciálnej otázke, týkajúci sa výkladu článkov 1, 2, 13 a 14c nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, pohybujúcich sa v rámci Spoločenstva, vo svojej kodifikovanej verzii nariadením Rady (EHS) č. 2001/83 z 2. júna 1983 (Ú.v. ES L 230, s.6),

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda komory J. C. Moitinho de Almeida, sudcovia F. Grévisse (spravodajca) a M. Zuleeg,

generálny advokát: M. C. Gulmann,

tajomník: M. H. A. Ruehl, hlavný radca,

po zvážení písomných pripomienok, ktoré predložili:

- v mene Komisie Európskych spoločenstiev pani Maria Patakia a pán Pieter van Nuffel, členovia jej Právnych služieb, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na správu sudcu spravodajcu,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. februára 1994,

vyhlásil tento

Rozsudok

Odôvodnenie rozsudku

- 1 Rozsudkom z 9. marca 1993, ktorý bol doručený Súdnemu dvoru 16. marca 1990 Arbeidshof te Gent (odvolací pracovný súd) predložil Súdnemu dvoru vo veci návrhu na vydanie rozhodnutie o prejudiciálnej otázke podľa článku 177 Zmluvy o EHS viaceré prejudiciálne otázky, týkajúce sa výkladu článkov 1, 2, 13 a 14c nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, pohybujúcich sa v rámci Spoločenstva, vo svojej kodifikovanej verzii nariadením Rady (EHS) č. 2001/83 z 2. júna 1983 (Ú.v. ES L 230, s.6, v ďalšom texte „nariadenie“).
- 2 Tieto otázky boli vznesené v rámci sporu medzi pánom Guido Van Poucke a Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen a Algemene Sociale Kas voor Zelfstandigen vo veci odvodov, ktoré navrhovateľ uhrádzal do systému sociálneho zabezpečenia samostatne zárobkovo činných pracovníkov v Belgicku.
- 3 Pán Van Poucke vykonáva dvojitú pracovnú činnosť – pracuje ako vojenský lekár v Belgicku a ako samostatne zárobkovo činný lekár v Holandsku. Pokiaľ ide o túto druhú činnosť, vyžaduje sa od neho, aby uhrádzal odvody do belgických poisťovní sociálneho zabezpečenia pre samostatne zárobkovo činných pracovníkov.
- 4 Vzhľadom na to, že pán Van Poucke popiera jeho zaradenie do sociálneho statusu samostatne zárobkovo činných pracovníkov v Belgicku, podal na Arbeidsrechtbank te Brugge (pracovný súd) žiadosť o preplatenie čiastok uhradených z tohto titulu. Nakoľko tento súd odmietol jeho žiadosť, odvolal sa následne na odvolacom pracovnom súde Arbeidshof te Gent.
- 5 Nakoľko (odvolací pracovný súd) Arbeidshof te Gent sa domnieva, že vyriešenie sporu závisí od výkladu nariadenia, rozhodol sa odročiť prijatie rozhodnutia a položiť Súdnemu dvoru nasledovné prejudiciálne otázky:

"1) a) Jedna otázka sa týkala výkladu článku 1, písmeno a), i) a článku 2, ods. 3 nariadenia (EHS) č. 1408/71, a to osobitne získania odpovede na otázku, či sa na vojaka z povolania v aktívnej službe v Belgicku, na ktorého sa vzťahuje systém povinného poistenia proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie, týkajúci sa zamestnancov, vzťahuje nariadenie;

b) V prípade kladnej odpovede domnieva sa Súdny dvor, že ak riadne stanovená oblasť sociálneho zabezpečenia, v tomto prípade poistenie proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie, spadá z hľadiska svojej správy len do legislatívy členského štátu, na ktorý sa vzťahuje nariadenie (EHS) č. 1408/71, je vhodné, aby z toho bolo vyvodené, že osoby uvedené v článku 2, ods. 3 nariadenia (EHS) č. 1408/71 skutočne podliehajú [okrem toho] alebo skutočne podliehali právnym predpisom členského štátu, na ktorý sa vzťahuje toto nariadenie, v zmysle článku 2, ods. 3 nariadenia (EHS) č. 1408/71?

c) V prípade, že Súdny dvor odpovie kladne na otázky a) a b), domnieva sa Súdny dvor, že výraz 'pokiaľ', uvedený v článku 2, ods. 3 nariadenia (EHS) č. 1408/71 má byť interpretovaný v tom zmysle, že nariadenie sa vzťahuje na osoby uvedené pri tej príležitosti, len pokiaľ sa jedná o legislatívu členského štátu na ktorý sa vzťahuje nariadenie?

2) Jedna otázka sa týkala výkladu článku 13, ods. 2, písmeno d) a článku 14c nariadenia (EHS) č. 1408/71, a to osobitne získania odpovede na otázku, či činnosť vykonávaná štátnym zamestnancom, na ktorého sa vzťahuje nariadenie, sa pre uplatnenie článku 14c stavia na roveň 'závislej činnosti' ;

3) Jedna otázka sa týkala výkladu hlavy II nariadenia (EHS) č. 1408/71, pod ktorú spadá článok 14c nariadenia (EHS) č. 1408/71, a to osobitne získania odpovede na otázku, či skutočnosť, že na osobu sa pre jej 'závislú činnosť' vzťahuje nariadenie a z toho titulu je poistená len proti jednému riziku (v danom prípade proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie), znamená, že pokiaľ ide o jej 'samostatne zárobkovú činnosť', je povinná uhrádzať odvody na poistné len pre toto isté riziko, zatiaľ čo uplatniteľné národné právne predpisy stanovujú povinné a jednotné poistenie proti rôznym rizikám."

K prvej otázke

6 Svojou prvou otázkou pod písmenom a) hľadá vnútroštátny súd odpoveď na otázku, či sa na vojaka z povolania v aktívnej službe v Belgicku, na ktorého sa podľa národného právneho poriadku vzťahuje systém povinného poistenia proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie, týkajúci sa zamestnancov, vzťahuje nariadenie.

7 Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje, sú stanovené v článku 2 tohto nariadenia. Podľa odseku 1 tohto článku sa nariadenie vzťahuje na „zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby, na ktoré sa vzťahuje alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov a ktoré sú štátnymi príslušníkmi jedného z členských štátov...“. Podľa odseku 3 toho istého článku sa nariadenie vzťahuje na "štátnych zamestnancov a osoby, ktoré sa podľa uplatniteľných právnych predpisov za také považujú, pokiaľ podliehajú alebo podliehali právnym predpisom členského štátu, na ktorý sa vzťahuje nariadenie".

8 Vecná pôsobnosť nariadenia je stanovená v článku 4 tohto nariadenia. Ods. 1 tohto článku vymenováva jednotlivé časti sociálneho zabezpečenia, ktoré podliehajú nariadeniu. V zozname týchto oblastí sociálneho zabezpečenia sú uvedené menovite nemocenské dávky a dávky v invalidite . Ods. 4 toho istého článku upresňuje, že nariadenie sa nevzťahuje na "osobitné systémy poistenia pre štátnych zamestnancov alebo pre osoby, ktoré sa za také považujú".

9 V tomto prípade vyplýva z uznesenia o postúpení veci, že zúčastnená osoba podlieha belgickému systému povinného poistenia pracovníkov – zamestnancov proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie, ktorý sa podľa kráľovskej vyhlášky z 28. novembra 1969 vzťahuje na štátnych zamestnancov a vojakov v službe v Belgicku. Právne predpisy tohto typu sú

právne predpisy, na ktoré sa vzťahuje nariadenie v zmysle ustanovení svojho článku 2, ods. 3. Pokiaľ osoba nachádzajúca sa v situácii popísanej súdom, ktorý vec postúpil, podlieha takýmto právnym predpisom, vzťahuje sa tým pádom na ňu nariadenie.

- 10 Svojou prvou otázkou pod písmenom b) sa však vnútroštátny sudca pýta, či osoby uvedené v článku 2, ods. 3 nariadenia skutočne podliehajú uplatniteľným právnym predpisom v zmysle tohto článku, ak sú podrobené len jednej stanovenej oblasti sociálneho zabezpečenia.
- 11 Okolnosť, že osoba, nachádzajúca sa v situácii popísanej v uznesení o postúpení veci, je podrobená len jednej stanovenej oblasti sociálneho zabezpečenia, neovplyvňuje odpoveď na prvú otázku pod písmenom a). Ak oblasť sociálneho zabezpečenia, o ktorú ide, spadá do právnych predpisov, na ktoré sa vzťahuje nariadenie v zmysle článku 2, ods. 3, osoba, ktorá je podrobená tejto oblasti sociálneho zabezpečenia, podlieha v skutočnosti týmto právnym predpisom.
- 12 Svojou prvou otázkou v bode c) sa súd, ktorý postúpil vec, pýta na presný význam výrazu "pokiaľ", ktorý je uvedený v článku 2, ods. 3 nariadenia.
- 13 Článok 2, ods. 3 nariadenia, ktorého znenie sa uvádza v bode 7 tohto rozsudku, je všeobecným ustanovením, ktoré stanovuje na ktoré osoby sa nariadenie vzťahuje. Jednoducho znamená, že na štátnych zamestnancov a osoby, ktoré sa za také považujú, sa nariadenie vzťahuje, ak podliehajú alebo podliehali právnym predpisom, na ktoré sa vzťahuje nariadenie.
- 14 Je teda dôvod odpovedať na druhú otázku tak, že na vojaka z povolania v aktívnej službe v Belgicku sa vzťahuje nariadenie, ak podľa vnútroštátneho právneho poriadku podlieha alebo podliehal belgickému systému všeobecného poistenia pracovníkov – zamestnancov proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie.

K druhej otázke

- 15 Svojou druhou otázkou sa súd, ktorý postúpil vec, pýta, či je činnosť štátneho zamestnanca vykonávaná osobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie a ktorá je uvedená v článku 13, ods. 2, písmeno d) tohto nariadenia, závislou činnosťou v zmysle článku 14c, ktorý stanovuje osobitné pravidlá pre osoby, ktoré sú zamestnané súčasne na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činné na území druhého členského štátu.
- 16 Táto otázka vyžaduje kladnú odpoveď.
- 17 Tak ako správne poznamenáva Komisia, v systéme Zmluvy o EHS sú štátni zamestnanci považovaní za pracovníkov - zamestnancov. V súlade s judikatúrou Súdneho dvora musí byť pojem pracovník v rámci Spoločenstva v zmysle článku 48 Zmluvy o EHS definovaný podľa objektívnych kritérií, ktoré charakterizujú pracovnoprávny vzťah na základe hlavnej charakteristiky a to na základe okolnosti, že jedna osoba vykonáva v prospech a pod vedením druhej osoby služby, za ktoré je odmeňovaná (pozri rozsudok zo dňa 3. júla

1986, Lawrie-Blum, 66/85, Zb. strana 2121, bod 17). Ustanovenia Zmluvy o EHS ako aj znenie odseku 4 článku 48 tejto Zmluvy pri vyňatí povolání verejnej správy z poľa pôsobnosti Zmluvy nerozlišuje pracovné miesta, ktoré zastávajú štátni zamestnanci od pracovných miest, ktoré zastávajú ostatní úradníci a poukazujú na skutočnosť, že štátni zamestnanci patria medzi úradníkov alebo zamestnancov. Je takisto vhodné pripomenúť, že keď sa nariadenie vzťahovalo len na pracovníkov – zamestnancov a nie na samostatne zárobkovo činné osoby, ustanovenia špecifické pre štátnych zamestnancov už vtedy boli uvedené v texte nariadenia.

- 18 Je pravda, že v článku 13, ods. 2 nariadenia, ktorý určuje všeobecné pravidlá na stanovenie uplatniteľných právnych predpisov, sú štátni zamestnanci uvedení pod písmenom d), zatiaľ čo osoby vykonávajúce závislú činnosť sú uvedené pod písmenom a). Je však vhodné zdôrazniť, že prvé dva odseky tohto paragrafu pod písmenom a) a b) sa týkajú jeden osôb, ktoré vykonávajú závislú činnosť a druhý samostatne zárobkovo činných osôb, zatiaľ čo nasledujúce odseky sa týkajú niektorých osobitných kategórií osôb, ktoré tiež môžu vykonávať jednu alebo druhú činnosť z týchto činností, čo je napríklad prípad námorníkov, spomínaných pod písmenom c). A tak, okolnosť, že štátni zamestnanci sú uvedení v samostatnom odseku tohto článku 13, ods. 2, písmeno d) ich nezbavuje statusu zamestnanca, na ktorý sa vzťahuje nariadenie.
- 19 Je teda dôvod odpovedať na druhú otázku tak, že činnosť štátneho zamestnanca vykonávaná osobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie, je závislou činnosťou v zmysle článku 14c, ktorý stanovuje osobitné pravidlá pre osoby, ktoré sú zamestnané súčasne na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činné na území druhého členského štátu.

K tretej otázke

- 20 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny sudca snaží zistiť, či sa má uplatnenie právnych predpisov uvedených v článku 14c, ods. 1, písmeno a) obmedziť pre závislú činnosť len na tie oblasti sociálneho zabezpečenia, na ktoré sa pre zúčastnenú osobu vzťahuje nariadenie vo veci jeho závislej činnosti.
- 21 Táto otázka vyžaduje zápornú odpoveď.
- 22 Podľa stálej judikatúry Súdneho dvora ustanovenia hlavy II nariadenia, do ktorej patrí článok 14c, vytvárajú kompletný a jednotný systém pravidiel na riešenie kompetenčných sporov zákonov, ktorých cieľom je podrobiť pracovníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, systému sociálneho zabezpečenia jedného jediného členského štátu tak, aby sa predišlo prekryvaniu národných uplatniteľných právnych predpisov a zabránilo sa prípadným komplikáciám, ktoré z toho môžu vyplývať (pozri hlavne rozsudok z 10. júla 1986, Luijten, 60/85, Zb. strana 2365).
- 23 Článok 14c, ods. 1, písmeno a) nariadenia stanovuje, že osoba, ktorá je súčasne zamestnaná na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činná na území druhého členského štátu, podlieha, okrem

výnimiek, právnym predpisom členského štátu, na území ktorého vykonáva závislú činnosť.

- 24 Okrem toho, článok 14d, ods. 1 upresňuje, že s takouto osobou sa zaobchádza na účely uplatňovania predpisov ustanovených v súlade s ustanoveniami nariadenia tak, ako keby vykonávala celú svoju zárobkovú činnosť alebo činnosti na území dotknutého členského štátu.
- 25 Podľa toho, osoba nachádzajúca sa v situácii popísanej v uznesení o postúpení veci, ktorá súčasne vykonáva závislú činnosť v Belgicku a samostatne zárobkovú činnosť v Holandsku, musí podliehať z titulu tejto druhej činnosti príslušným belgickým právnym predpisom tak, ako keby vykonávala túto samostatne zárobkovú činnosť v Belgicku. Okolnosť, že právne predpisy týkajúce sa jeho závislej činnosti, na ktoré sa vzťahuje nariadenie, sa obmedzujú na niektoré oblasti sociálneho zabezpečenia, nemá právny dopad na uplatňovanie právnych predpisov týkajúcich sa samostatne zárobkovej činnosti.
- 26 Je teda dôvod odpovedať na tretiu otázku tak, že pokiaľ ide o závislú činnosť, majú sa uplatniť právne predpisy podľa článku 14c, ods. 1, písmeno a) nariadenia tak, ako keby bola táto činnosť vykonávaná na území dotknutého členského štátu.

Rozhodnutia o trovách konania

K trovám konania

- 27 Trovy vynaložené Komisiou Európskych spoločenstiev, ktorá predložila Súdnu dvoru pripomienky, sa nenahrádzajú. Keďže toto konanie je vo vzťahu k účastníkom hlavného konania súčasťou konania prebiehajúceho na vnútroštátnom súde, rozhodnutie o trovách konania prislúcha tomuto vnútroštátnemu súdu.

Výrok rozsudku

Z týchto dôvodov,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

o otázkach, ktoré mu predložil Arbeidshof te Gent unesením z 9. marca 1993, rozhodol takto:

- 1) *Vojak z povolania v aktívnej službe v Belgicku je osobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie (EHS) č. 1408/71 Rady zo dňa 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, ak podľa národného práva podlieha všeobecnému systému poistenia zamestnancov proti chorobám a invalidite v oblasti starostlivosti o zdravie.*
- 2) *Činnosť štátneho zamestnanca vykonávaná osobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie, je závislou činnosťou v zmysle článku 14c, ktorý stanovuje osobitné pravidlá pre osoby, ktoré sú zamestnané súčasne na území jedného členského štátu a samostatne zárobkovo činné na území druhého členského štátu.*
- 3) *Pre závislú činnosť sa musia uplatniť právne predpisy podľa článku 14c, ods. 1, písmeno a) nariadenia tak, ako keby bola táto činnosť vykonávaná na území dotknutého členského štátu.*